

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av undervisning
på yrkesprogram vid
Design och Construction College Malmö
i Malmö kommun

Innehåll

Inledning

Fakta om Design och Construction College Malmö

Bakgrund och syfte

Frågeställningar

Resultat

Metod och genomförande

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisning på yrkesprogram under våren/hösten 2013 och våren 2014. Granskningen vid Design och Construction College Malmö i Malmö kommun ingår i detta projekt. På skolan granskades undervisningen i årskurs 2 på hotell- och turismprogrammets inriktning turism och resor.

Design och Construction College Malmö besöktes den 22–24 oktober 2013. Ansvariga inspektörer har varit undervisningsråd Monika Ivarsson och utredare Cecilia Palmqvist. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande. Granskningen har ett uttalat elevperspektiv vilket innebär att inspektörerna under tre dagar har följt en klass i årskurs 2.

Kvalitetsgranskningen av undervisning på yrkesprogram genomförs i ytterligare 63 gymnasieskolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Fakta om Design och Construction College Malmö

Design och Construction College Malmö har 258 elever och bedriver utbildning på teknikprogrammet, handels- och administrationsprogrammet, el- och energiprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet samt hotell- och turismprogrammet. Skolan har 59 elever på hotell- och turismprogrammet varav 21 elever i årskurs 2.

Skolan startade hotell- och turismprogrammet 2011 och det finns ännu ingen nationell betygsstatistik för programmet.

Eleverna på hotell- och turismprogrammet har arbetsplatsanknytning under årskurs 1 genom att eleverna får medverka under aktuella evenemang. I årskurs 2 ingår sex veckors arbetsplatsförlagt lärande för halva klassen på höstterminen och för andra halvan på vårterminen. Under årskurs 3 har eleverna 11 veckors arbetsplatsförlagt lärande som även kan förläggas till utlandet.

Under våren 2011 genomförde Skolinspektionen en regelbunden tillsyn av skolan (dnr 2010:3767).

Bakgrund och syfte

I och med reformeringen av gymnasieskolan 2011 renodlades skillnaderna mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program. Syftet med reformen var att bättre förbereda eleverna för kommande arbete eller vidare studier samt att öka genomströmningen i gymnasieskolan. En bättre genomströmning i gymnasieskolan är en vinst både för individen och för samhället. Genomströmningen skiljer sig mellan olika program, där avbrotten överlag är vanligare på yrkesförberedande program än på studieförberedande program. Elever som avbryter sina gymnasiestudier uppger själva att de saknar motivation för skolan, att utbildningen upplevs som meningslös och att skolan inte gett det stöd eleverna har behov av.

Elever som har avbrutit sina studier har många gånger inte upplevt att de varit delaktiga i beslut om arbetssätt och arbetsformer i skolarbetet och det som förväntats göras i skolan har inte stämt överens med vad eleverna själva velat. Enligt forskningen blir elever mer studiemotiverade när de upplever att de själva kan vara delaktiga i att utforma undervisningen och dess innehåll. Själständighet och ansvar för den enskilda eleven betonas i skollagen och i läroplanen.

Forskningen visar även att eleverna upplever det som mer motiverande och mer meningsfullt med yrkesämnena då de själva kan identifiera sig som exempelvis en blivande kock eller mekaniker och att de får arbeta med något "som är på riktigt". Yrkesämnena kan också fungera som en ingång till motivation och självförtroende även för de gymnasiegemensamma ämnena. I arbetet med yrkesämnena kan eleverna se behov av att använda kunskaper i gymnasiegemensamma ämnena. Lärande underlättas om det sker i meningsfulla sammanhang, exempelvis genom att i ämnet matematik räkna ut måtten på något som ska tillverkas.

Lärarna har en central roll i att, medvetet eller omedvetet, påverka elevernas motivation och självbild. Det är inte ovanligt att elever på yrkesprogram har erfarenheter från stödundervisning i grundskolan. För elever som har tidigare

negativa erfarenheter är det extra viktigt att inte försättas i situationer där de misslyckas igen. Istället gynnas elevernas självförtroende av att de får känna att de lyckas och får bekräftelse på sin progression. Därför är det viktigt med tydlig och löpande återkoppling.

Elever på yrkesprogrammen har ofta relativt låga meritvärden från grundskolan, något som kan vara en indikation på att eleverna inte fått tillräckligt stöd eller motiverats i tillräcklig omfattning under tidigare studieår och att det därför i denna elevgrupp finns stödbehov, bristande motivation och negativa erfarenheter från tidigare studier. Skolverket har påtalat att stödinsatser ofta sätts in för sent. Det konstateras att särskilt stöd främst ges i gymnasiegemensamma ämnen, men sällan i programgemensamma ämnen, vilket också bekräftas av erfarenheter från Skolinspektionens sammanhållna tillsyn av utbildningsföretag.

Kvalitetsgranskningens syfte är att granska om elever på yrkesprogram får en ändamålsenlig undervisning som stärker deras motivation att lära, för att därigenom skapa goda förutsättningar för att eleverna ska nå utbildningens mål och slutföra utbildningen. Elever som riskerar att inte nå kunskapsmålen utgör ett särskilt fokus i granskningen.

Frågeställningar

Möter undervisningen på yrkesprogrammen elevernas intressen, förväntningar och behov så att eleverna upplever undervisningen som meningsfull?

För att besvara den övergripande frågeställningen utgår Skolinspektionen från nedanstående underfrågor:

- Har eleverna inflytande över undervisningen och anpassas den därefter?
- Placerar kunskapsinnehållet i ett för eleverna meningsfullt sammanhang för att därigenom konkretisera lärandet?
- Får eleverna kontinuerlig återkoppling för att synliggöra lärande och progression och därmed stärka tilliten till den egna förmågan?
- Får elever i behov av särskilt stöd åtgärder som är anpassade så att eleven ges goda förutsättningar att slutföra utbildningen?

Resultat

Utifrån tidigare nämnda bedömningsområden har Skolinspektionen bedömt kvaliteten i undervisningen på hotell- och turismprogrammet, inriktning turism och resor, och identifierat 3 prioriterade utvecklingsområden på skolan. Dessa beskrivs nedan.

Utvecklingsområden

Har eleverna inflytande över undervisningen och anpassas den därefter?

ELEVERNAS BILD AV MÅLEN FÖR UTBILDNINGEN

Enligt både lärarna och eleverna tar lärarna upp målen. Lärarna beskriver sinsemellan olika sätt som de arbetar med dessa tillsammans med eleverna. Av intervjuer med elever framgår det dock att av de mål som finns för utbildningen är eleverna mest klara över vilket yrke utbildningen leder till. Eleverna uppger att de "får höra om kursplanerna varje vecka", men en elev säger också "jag förstår inte vad det innebär för jag tycker inte det är intressant." Av intervjuer och lektionsobservationer framgår det att det är hög frånvaro i klassen och rektorn bekräftar Skolinspektionens iakttagelse att alla elever inte förstår målen för utbildningen eller vad de gör i skolan. Endast i ett av de observerade undervisningspassen sätter läraren det aktuella arbetet i relation till ämnesplanen. I andra ämnen pågår samtidigt en stor ämnesövergripande uppgift där det framgår att det finns elever som fortfarande dagen före det muntliga redovisningstillfället inte har förstått uppgiften fullt ut.

UTFORMNINGEN AV ELEVERNAS INFLYTANDE

Skolan har en planering och ett existerande system för det formella elevinflytandet, men ingen gemensam plan för att träna eleverna att utöva inflytande i undervisningen och se till att detta blir reellt. Enligt lärarna ska detta tillgodoses genom metoden med entreprenöriellt lärande.

Lärarna redogör för hur de försöker och delvis lyckas med att engagera eleverna i att utöva inflytande, där några lärare använder ämnesplanen som utgångspunkt för att formulera arbetssätt och innehåll med eleverna. Dessa lärares erfarenhet är att elevernas idéer kommer fram efter hand som utbildningen pågår. Enligt eleverna är det dock vanligast att läraren visar sin planering och eleverna får frågan hur de vill jobba med det som ingår där.

Eleverna upplever inte att det är några omfattande diskussioner om vad de kan påverka och de uppger att inflytandet främst handlar om arbets- och redovisningssätt. Intervjuerna med elever och lärare visar också att lärarna sinsemellan

gör olika kvantitativ och kvalitativ tolkning av vad elevinflytande är. De lektioner som Skolinspektionen observerade var helt lärarstyrda och inga exempel på elevinflytande på gruppnivå förekom. Inflytandet på individnivå begränsades till val av land att arbeta med och plats i skolan att förlägga arbetet till. Det framgår också av intervjuer och lektionsobservationer att dialogen om mål och inflytande bara når en del av eleverna. Sammantaget innebär det i praktiken att elevinflytandet blir begränsat och främst tar sig uttryck i samband med individuell handledning av eleverna.

STIMULANS OCH UTMANINGAR EFTER ELEVERNAS BEHOV

Det framgår av intervjuer med elever och rektorn samt av lektionsobservationer att skolans arbete med att anpassa undervisningen till elevernas behov behöver utvecklas. Detta gäller till exempel möjlighet att välja bland uppgifter med olika innehåll och möjlighet att arbeta i olika takt samt att göra undervisningen stimulerande. De elever som Skolinspektionen samtalar med upplever inte att det finns utrymme för individanpassning när det gäller omfattningen och sättet som uppgifter ska utföras på. Arbetet består i hög grad av inlämningsuppgifter.

Eleverna uttrycker att man kan jobba hårdare för att få högre betyg, men elever som inte lyckas med uppgifterna upplever ett växande berg av arbetsuppgifter. Lärarna uppger att individanpassning görs genom att undervisningen sker i mindre grupp de veckor när hälften av eleverna är i arbetsplatsförlagt lärande. En lärare säger att "vi får coacha eleverna hela tiden för de är omotiverade rätt ofta". Enligt rektorn är lärarna olika bra på att arbeta med elever som inte tar till sig den undervisning som ges, vilket rektorn försöker komma till rätta med i samtal med lärarna. Av intervjuerna, frånvaron, uppgifternas utformning och genomförande samt lektionsobservationer drar Skolinspektionen slutsatsen att det är ungefär halva klassen som nås av undervisningen medan övriga förefaller befinna sig vid sidan om med vag uppfattning om vad som förväntas av dem och hur de ska uppnå detta. Av samtliga intervjuer framgår det att det överlag saknas strategier i undervisningen för att ge eleverna alternativa och individuella sätt att nå målen, och skolan har inte heller i sitt kvalitetsarbete formulerat någon strategi för att anpassa undervisningen så att den möter de strukturella problemen med bristande motivation, bristande måluppfyllelse och bristande närvaro i gruppen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolans arbete med att tydliggöra mål och främja elevernas inflytande behöver utvecklas. Vidare behöver skolan utveckla undervisningen så att den bättre möter elevernas behov.

Placeras kunskapsinnehållet i ett för eleverna meningsfullt sammanhang för att därigenom konkretisera lärandet?

ANKNYTNING TILL YRKESINRIKTNINGEN

Av intervjuer och lektionsobservationer framgår det att det varierar mellan lärarna hur och i vilken grad kunskapsinnehållet anknyts utbildningens examensmål och yrkesutgångar. Under lektionsobservationerna är det en lärare (i gymnasiegemensamma ämnen) som gör en introduktion till ett nytt område och anknyter till elevernas erfarenheter, kunskaper och vanor samt till deras framtida liv, och gör även under resten av lektionen löpande referenser till elevernas yrkesutbildning. I undervisningen i stort är det dock bara i ett av de andra gymnasiegemensamma ämnena som eleverna enligt intervjun upplever att ämnet är inriktat mot yrkesutbildningen. I yrkesämnena uppger eleverna att en del av lärarna anknyter genom att ge exempel från yrkeslivet.

ANKNYTNING TILL MÅL OCH SYFTE

Under de övriga observerade lektionerna är det undantagsvis som läraren gör en introduktion till lektionen och redogör för vad den ska handla om. Flera lektioner upptas av ett ämnesövergripande projekt där det finns en skriftlig plan för elevernas arbete med mål från olika kurser. Varken under arbetet med projektet eller under redovisningen av detta refererar lärarna på gruppnivå till de mål som arbetet ska leda till, vilket annars kunde ha främjat elevernas känsla av sammanhang. Inte heller avslutas lektionerna med summeringar eller referenser till arbetets syfte. De elever som Skolinspektionen samtalar med har en oklar bild av varför de arbetar med projektet i fråga, och rektorn bekräftar deras upplevelse och tror att arbetet har varit rörigt för eleverna. Eleverna upplever inte att lärarna förklarar tydligt varför man arbetar med någonting.

Yrkeslärarna uppger att det arbetsplatsförlagda lärandet kopplas till undervisningen och en lärare berättar om hur kursmålen aktualiserades och att eleverna fått koppla dem till det arbetsplatsförlagda lärandet. Eleverna upplever emellertid att lärarnas information kring det arbetsplatsförlagda lärandet främst handlar om deras beteende och att de ska komma i tid.

SAMVERKAN FÖR ATT SKAPA SAMMANHANG

Skolan har inget system för att främja samverkan mellan lärarna i gymnasiegemensamma ämnen och yrkesämnena för respektive klass. Det finns gemensam lärartid för programmen varje vecka, men kontinuiteten uteblir eftersom lärare ingår i flera olika programlag samtidigt. Samverkan mellan lärarna kommer främst till uttryck mellan lärarna i yrkesämnena.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolans arbete med att skapa ett meningsfullt sammanhang i utbildningen behöver utvecklas så att examensmålen spelar en mer aktiv roll i planeringen och genomförandet av utbildningen i sin helhet, vilket bland annat innebär att utveckla former för samverkan mellan lärarna.

Får elever i behov av särskilt stöd åtgärder som är anpassade så att eleven ges goda förutsättningar att slutföra utbildningen?

Skolan har många elever med svag skolbakgrund. Detta framgår av intervjun med representanter för elevhälsan som uppger att flera av eleverna har bristande kunskaper trots betyg som ger dem behörighet till gymnasieskolan. Vidare är frånvaro ett problem som dels visar sig i att elever, förutom heldagsfrånvaro, är frånvarande från vissa lektioner (varav en del ändå vistas i skolmiljön), och att elever är närvarande bara under delar av lektioner. Detta framgår vid lektionsobservationer och bekräftas av rektorn och lärarna.

TILLGÖDOSE BEHOV AV SÄRSKILT STÖD

Intervjuerna med elever, rektorn och representanter för elevhälsan visar att alla elever inte får det stöd de behöver. Enligt lärarna finns det tillräckligt med stöd "i den mån eleverna vill". Elever som har svårt att följa undervisningen upplever att de inte får tillräcklig hjälp att klara de pågående kurserna, och det framgår av åtgärdsprogrammen att det åligger dem själva att söka upp lärarna för att få stöd i de kurser där de riskerar att inte nå godkänt betyg. Föregående läsår upprättades det åtgärdsprogram för tolv elever i den aktuella klassen. Åtgärdsprogrammen innehåller i stort sett bara åtgärder som går ut på att eleverna ska söka upp läraren för att ta igen det som de tidigare missat och enligt elevintervjuerna är detta ofta i form av uppgifter som de inte förstår. Alternativa sätt att nå målen framgår varken i åtgärdsprogrammen eller i intervjuerna. Enligt eleverna har skolan lovat att ge dem särskilt stöd men detta har ännu inte förverkligats. Av samtliga intervjuer samt elevernas åtgärdsprogram framgår det att registret av faktiska stödåtgärder när det gäller elevernas kunskapsutveckling är än så länge begränsat. Det finns avsatt lärartid i schemat men det är enligt rektorn svårt för eleverna att ta till sig den strukturen. Enligt intervjuerna med elever och representanter för elevhälsan kan eleverna erbjudas förlängd kurs men bara ibland med undervisning. Lärarna kan på Skolinspektionens fråga om vad skolan gör för de elever som inte går på lektionerna inte ange någon åtgärd mer än att elevvårdskonferens kommer att hållas efter mitterminskonferensen. Lärarna uppger också att det finns elever som vill arbeta mera praktiskt och därför kanske kan visa sina förmågor under det arbetsplatsförlagda lärandet.

RUTINER FÖR ATT SÄKERSTÄLLA SÄRSKILT STÖD

Enligt rektorn och representanter för elevhälsan finns det rutiner för arbetet med särskilt stöd, men av samtliga intervjuer framgår att rutinerna i de olika leden inte fungerar. Signaler om att elever befaras att inte nå målen förmedlas i liten utsträckning kontinuerligt utan framförs främst vid mitterminskonferenserna vilket framgår av uppgifterna från representanter för elevhälsan och rektorn. Det är otydligt om beslut fattas om utredning, och enligt representanter för elevhälsan behöver utredningarna förbättras. Åtgärdsprogram blir inte upprättade snabbt nog eftersom de delar i skolans arbete som ska föregå detta inte fungerar tillräckligt bra. Enligt lärarna är det elevens eget ansvar att klara utbildningen, och enligt rektorn råder delvis på skolan föreställningen att det är någon annan som ska lösa problemen.

UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

Uppföljning av det särskilda stödet sker enligt lärarna vid slutet av läsåret då resultaten följs upp och man diskuterar vad som fungerat och inte fungerat. Åtgärder som hittills gjorts är främst organisatoriska, som att göra en jämnare fördelning av teoretiska ämnen över årskurserna samt en dubblering av lärarresursen per elev i skolan när halva klassen växelvis är i arbetsplatsförlagt lärande.

SPECIALPEDAGOGISK KOMPETENS

Specialpedagogen har 20 procents tjänst och arbetar på systemnivå, till exempel med handledning, men rektorn har konstaterat att resursen är underdimensionerad och har beslutat utöka den till heltid.

ÅTGÄRDSPROGRAM

Det finns vid tillsynsbesöket endast ett aktivt åtgärdsprogram under innevarande termin, trots att skolan inför tillsynsbesöket uppger att det finns 5 elever som riskerar att inte nå målen. Vid en sammanställning veckan efter tillsynsbesöket befaras 14 elever inte nå kursmålen i en eller flera kurser.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolans arbete med särskilt stöd behöver systematiseras så att rutinerna blir tydliga, kända och fungerande. Däri ingår att personal anmäler till rektorn så fort en elev befaras inte nå godkänt betyg, att utredningar för alla sådana elever kommer till stånd, att åtgärdsprogram upprättas för elever som konstateras vara i behov av särskilda stödinsatser, att det av åtgärdsprogrammen framgår vilka insatser skolan ska göra samt att eleverna ges det stöd de behöver och på det sätt de behöver för att klara utbildningen.

Metod och genomförande

Under hösten 2013 och våren 2014 granskar Skolinspektionen kvaliteten på undervisningen på gymnasieskolans yrkesprogram vid 64 skolor i landet. Av dessa skolor har 54 kommunala huvudmän och 10 fristående huvudmän.

Granskningen har avgränsats till en klass i årskurs 2 på det aktuella programmet och inriktningen. Granskningen har genomförts genom att inspektörerna inför besöket i skolan har tagit del av schema, klasslista och poängplan för den aktuella klassen samt protokoll från skolans lokala programråd. Rektorn på det granskade programmet har också besvarat en verksamhetsredogörelse. Utöver detta har en enkät genomförs med elever vid det granskade programmets årskurs 2. I samband med besöket har inspektörerna tagit del av gällande åtgärdsprogram, betygskatalog och individuella studieplaner i den aktuella klassen.

Vid besöket har lektioner i ämnena idrott och hälsa, engelska, svenska, hotell samt turism observerats. Elever har intervjuats både enskilt och i grupp. Dessutom har lärare, rektorn och representanter för elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen intervjuats. Besöket har avslutats med en muntlig återkoppling till rektorn om de preliminära resultaten av granskningen. Rektorn har tagit del av och getts möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.